

Tổng thống Vladimir Putin: Bốn nhiệm kỳ và hành trình phục hưng nước Nga

Ngày nhận bài: 19/07/2025 | Ngày phản biện: 22/07/2025 | Ngày xuất bản: 13/08/2025

Tác giả: Đỗ Thị Thanh Hà (Học viện Báo chí và Tuyên truyền)

Tóm tắt: Trong suốt hơn hai thập kỷ đầu thế kỷ XXI, tên của Tổng thống Vladimir Putin đã trở thành biểu tượng gắn liền với tiến trình phát triển và chuyển mình của Liên bang Nga. Từ một quốc gia đối mặt với khủng hoảng kinh tế - chính trị nghiêm trọng sau khi Liên Xô tan rã, nước Nga dưới sự lãnh đạo của Tổng thống Putin đã từng bước khôi phục ổn định, nâng cao vị thế quốc tế và củng cố bản sắc quốc gia. Dù vẫn còn không ít tranh cãi, không thể phủ nhận rằng Tổng thống Vladimir Putin đã để lại dấu ấn sâu đậm trong lịch sử nước Nga hiện đại như một nhà lãnh đạo có ảnh hưởng lớn lao và lâu dài. Bài viết được thực hiện với mục đích phân tích các giai đoạn cầm quyền của ông, từ đó làm rõ những đóng góp, lựa chọn chiến lược và quyết sách của Ông đối với vận mệnh quốc gia. Qua đó, góp phần lý giải vì sao Tổng thống Vladimir Putin được xem là “người sẽ cứu nước Nga” trong thời kỳ chuyển giao và định hình bản sắc, quyền lực quốc gia hậu Xô Viết.

1. Mở đầu

Cuộc bầu cử tổng thống tháng 03 năm 2024 tại Liên bang Nga đã thu hút sự quan tâm lớn từ cộng đồng quốc tế, khi Mỹ và một số quốc gia phương Tây đã triển khai các biện pháp cô lập Nga về kinh tế, ngoại giao,... và hậu thuẫn Ukraine trong cuộc xung đột quân sự nhằm gia tăng áp lực lên Nga. Các hành động này được xem là một phần trong chiến lược tổng thể nhằm gây bất ổn nội bộ, dẫn đến thay đổi chính trị tại Moskva. Việc Tòa án Hình sự quốc tế (ICC) ngày 17/03/2023 ban hành lệnh bắt đối với Tổng thống Putin trong bối cảnh chiến sự tại Ukraine càng làm nổi bật tính đối đầu trong quan hệ Nga - phương Tây. Tuy nhiên, thực tế cho thấy kết quả bầu cử năm 2024, ông Putin vẫn tái đắc cử với tỷ lệ ủng hộ lên tới 87,28%⁽¹⁾. Diễn biến này phản

ánh sự thất bại của các chiến lược can thiệp từ Mỹ và phương Tây, đồng thời cho thấy sự bền vững trong việc ủng hộ của dân chúng đối với nhà lãnh đạo Nga.

2. Hành trình phục hưng nước Nga của Tổng thống Vladimir Putin qua các nhiệm kỳ lãnh đạo

- Bước đầu lên nắm quyền

Nhiệm kỳ đầu tiên từ năm 2000 đến năm 2004, Tổng thống Putin nhậm chức trong bối cảnh nước Nga vừa trải qua thời kỳ khủng hoảng sau khi Liên Xô tan rã. Khi lên nắm quyền sau sự từ chức đột ngột của Boris Yeltsin, Putin đã nhanh chóng tập trung vào việc khôi phục sự ổn định chính trị và củng cố quyền lực trung ương. Ông đẩy mạnh cuộc chiến chống chủ nghĩa ly khai ở Chechnya, tái lập trật tự xã hội và tăng cường kiểm soát nhà nước đối với truyền thông. Kinh tế Nga cũng bắt đầu phục hồi nhờ vào giá dầu tăng và các chính sách cải cách có hiệu quả, tạo tiền đề cho một thời kỳ tăng trưởng mạnh mẽ.

Nhiệm kỳ thứ hai từ năm 2004 đến năm 2008 được đánh dấu bởi sự phát triển vượt bậc của nền kinh tế và việc mở rộng ảnh hưởng của nhà nước trong các lĩnh vực chiến lược như năng lượng và tài nguyên thiên nhiên. Tổng sản phẩm quốc nội (GDP) Nga tăng trưởng ổn định, đời sống người dân được cải thiện. Nhiệm kỳ này, đi kèm với việc tập trung phát triển kinh tế, Tổng thống Putin triển khai quá trình tập trung quyền lực. Chính quyền Tổng thống Putin áp đặt mô hình "dân chủ có kiểm soát", hạn chế vai trò của các tổ chức xã hội dân sự và các tập đoàn lũng đoạn nền kinh tế Nga. Trên trường quốc tế, Nga bắt đầu thể hiện thái độ cứng rắn hơn với phương Tây và tích cực khẳng định vai trò tại không gian hậu Xô Viết.

Do giới hạn hiến pháp, Tổng thống Putin không thể tiếp tục làm Tổng thống ngay sau nhiệm kỳ thứ hai, nhưng vẫn giữ ảnh hưởng lớn với tư cách Thủ tướng Nga từ năm 2008 đến năm 2012. Sau đó, ông trở lại ghế Tổng thống trong nhiệm kỳ thứ ba từ năm 2012 đến năm 2018. Đây là giai đoạn đánh dấu sự căng thẳng gay gắt của Nga với phương Tây, đặc biệt sau khi Nga sáp nhập bán đảo Crimea từ Ukraine vào năm 2014. Sự kiện này khiến Mỹ và Liên minh châu Âu EU áp đặt hàng loạt lệnh trừng phạt kinh tế đối với Nga. Kinh tế Nga bị ảnh hưởng bởi cả lệnh trừng phạt cùng giá dầu giảm, song chính phủ vẫn duy trì được sự kiểm soát nhờ nguồn lực dự trữ và các chính

sách thích ứng phù hợp.

Nhiệm kỳ thứ tư từ năm 2018 đến năm 2024 là thời kỳ Tổng thống Putin tiếp tục củng cố quyền lực lâu dài. Năm 2020, ông thúc đẩy sửa đổi Hiến pháp, cho phép tổng thống có thể tái tranh cử thêm hai nhiệm kỳ nữa, kéo dài khả năng cầm quyền đến năm 2036. Trên mặt trận đối ngoại, Nga can thiệp quân sự vào xung đột Syria, tăng cường đối đầu với Mỹ và NATO (Tổ chức Hiệp ước Bắc Đại Tây Dương). Đặc biệt là khi phát động Chiến dịch quân sự đặc biệt tại Ukraine vào năm 2022, Nga đã thách thức trật tự thế giới do Mỹ và phương Tây dẫn dắt, nhưng cũng đồng thời phải đối mặt với làn sóng trừng phạt chưa từng có, khiến chính quyền Tổng thống Putin buộc phải điều chỉnh chiến lược phát triển, chuyển trục sang châu Á, các đối tác truyền thống và các nước BRICS⁽²⁾ nhằm đối phó với những lệnh trừng phạt từ phương Tây.

Từ năm 1993, dưới thời tổng thống Boris Yeltsin, Nga chủ động từ bỏ mô hình xã hội chủ nghĩa và lựa chọn con đường hội nhập toàn diện với phương Tây, đặc biệt là với Mỹ. Trong chuyến thăm Mỹ năm 1993, Yeltsin - với tư cách là Tổng thống đầu tiên của nước Nga hậu Xô Viết - đã đề xuất việc mời Mỹ tham gia vào quá trình tái thiết đất nước. Mặc dù Mỹ hoan nghênh Yeltsin nhưng trên thực tế vẫn cảnh giác với Nga, không coi Nga là đối tác thực sự và luôn tìm cách chống lại Nga. Sự lựa chọn chiến lược sai lầm này trong hai nhiệm kỳ của Yeltsin đã khiến nước Nga rơi vào tình trạng tụt hậu nghiêm trọng. Đến năm 1999, Nga bị đánh giá ngang hàng với các quốc gia đang phát triển, trong khi mức độ tổn thất về kinh tế và xã hội được cho là lớn gấp ba lần so với tổn thất mà quốc gia này phải gánh chịu trong Thế chiến 2. Hệ thống chính trị Nga thời kỳ này hoạt động rời rạc, thiếu hiệu quả, trong khi tình hình an ninh - quốc phòng rơi vào khủng hoảng, tiêu biểu là làn sóng ly khai ở Chechnya, vốn được cho là có sự can dự của Mỹ và các nước phương Tây, kéo theo nguy cơ 'hiệu ứng domino' tại nhiều khu vực khác.

Tháng 3 năm 1999, cuộc chiến tranh do Mỹ và NATO phát động tại Nam Tư trở thành một lời cảnh tỉnh mạnh mẽ về tương lai nước Nga nếu tiếp tục lệ thuộc vào phương Tây. Trong bối cảnh đó, một sự kiện có tính bước ngoặt đã diễn ra: Tổng thống Yeltsin, vào tháng 6 năm 1999, quyết định bổ nhiệm Vladimir Putin - một nhân vật ít được biết đến nhưng có tư duy chiến lược rõ ràng - giữ chức Thủ tướng. Mấy tháng sau, Putin công bố bài viết "Nước Nga ở bước ngoặt thiên niên kỷ"⁽³⁾, trong đó đề

xuất một chiến lược phát triển toàn diện nhằm phục hưng nước Nga cả về chính trị, kinh tế lẫn quân sự. Trong bài viết, Putin nhận định: "Có lẽ lần đầu tiên trong 200 - 300 năm qua, nước Nga phải đối mặt với nguy cơ thực sự rơi vào nhóm các quốc gia hạng hai, thậm chí hạng ba trên thế giới. Để ngăn chặn điều này xảy ra, cần phải có nỗ lực to lớn của tất cả các lực lượng trí tuệ, thể chất và đạo đức của đất nước. Cần có sự phối hợp sáng tạo. Không ai có thể làm thay chúng ta"⁽⁴⁾. Chính tầm nhìn và quyết đoán của Putin đã khiến Yeltsin phải thừa nhận: "Con người này sẽ cứu nước Nga". Sự kiện này đã mở ra giai đoạn nước Nga chuyển mình mạnh mẽ, mở ra 'kỷ nguyên' tổng thống của Putin trong nhiều nhiệm kỳ và định hình lại vị thế cường quốc của Nga trong thế kỷ XXI.

- Từng bước phục hưng nước Nga

Một là, Putin tiến hành tái cấu trúc mọi mặt bên trong nội bộ nước Nga

Một trong những đóng góp nổi bật của Tổng thống Putin đó là xây dựng và củng cố tư tưởng quốc gia và chủ nghĩa yêu nước Nga như một nền tảng quan trọng nhất tạo lập đồng thuận xã hội. Từ khi ông lên nắm quyền, chủ nghĩa yêu nước Nga được tái khẳng định và lan tỏa như một giá trị trung tâm, vượt lên trên mọi khác biệt về chính trị, đảng phái. Mọi lực lượng chính trị, bất kể khuynh hướng, đều phải phục vụ cho lợi ích tối cao của quốc gia - dân tộc.

Về mặt chính trị, Tổng thống Putin đã tiến hành cải tổ hệ thống chính trị Nga, hướng tới việc tập trung quyền lực, duy trì ổn định chính trị và củng cố vai trò lãnh đạo tuyệt đối của chính quyền trung ương. Sau khi Liên Xô tan rã, nước Nga bước vào giai đoạn hậu Xô Viết với tình trạng phân quyền mạnh cho các khu vực, dẫn đến nguy cơ ly khai, bất ổn chính trị và mất kiểm soát từ trung ương. Nhiều thống đốc địa phương khi đó nắm quyền lực lớn, được bầu cử trực tiếp và có xu hướng hành động độc lập với chính quyền liên bang. Một số vùng - như Chechnya - thậm chí còn thách thức chủ quyền nhà nước Nga. Để khắc phục tình trạng này, từ năm 2000, Putin đã thiết lập 7 "vùng liên bang". Năm 2004, sau vụ khủng bố ở Beslan, Tổng thống Putin bãi bỏ hình thức bầu cử thống đốc trực tiếp tại mỗi vùng liên bang này (trước đây do người dân địa phương bầu), thay vào đó là Tổng thống đề cử và Duma vùng phê chuẩn. Cách thức này đã góp phần tăng hiệu quả điều hành và đảm bảo an ninh quốc gia, đồng thời giúp

chính quyền Tổng thống Putin kiểm soát chặt chẽ bộ máy hành chính trên toàn quốc, chấm dứt 'thời kỳ phong kiến địa phương' vốn tồn tại từ thập niên 1990. Ngoài ra, để gia tăng vai trò và tập trung quyền lực vào chính quyền trung ương, Tổng thống Putin tiến hành điều chỉnh luật bầu cử và luật đảng phái theo hướng siết chặt tiêu chuẩn đại diện các đảng, và hạn chế sự cạnh tranh của các lực lượng đối lập; từ đó tạo điều kiện để Đảng Nước Nga thống nhất duy trì thế áp đảo trong Duma quốc gia.

Về mặt văn hoá - xã hội, Tổng thống Putin cho rằng: "Một điểm tựa khác cho sự củng cố xã hội Nga chính là những giá trị truyền thống nguyên bản của người Nga"⁽⁵⁾. Theo ông những giá trị ấy biểu hiện ở lòng yêu nước, tư tưởng nước Nga vĩ đại, xây dựng một nhà nước mạnh quyền và đoàn kết xã hội⁽⁶⁾. Tổng thống Putin đề cao tinh thần đoàn kết dựa trên chủ nghĩa tập thể - một nét đặc trưng sâu sắc trong văn hóa Nga, vốn luôn đề cao lợi ích cộng đồng hơn chủ nghĩa cá nhân. Tổng thống Putin khẳng định văn hóa là yếu tố nền tảng của an ninh quốc gia, từ đó thúc đẩy việc phục hồi các giá trị truyền thống như chủ nghĩa yêu nước, tinh thần tập thể, vai trò của gia đình và tôn giáo. Nhà nước khuyến khích các hoạt động tôn vinh lịch sử dân tộc, đặc biệt là Cuộc chiến tranh vệ quốc vĩ đại trong Thế chiến II, như một biểu tượng của một nước Nga vĩ đại. Song song đó, chính quyền Tổng thống Putin đầu tư vào giáo dục, cải cách chương trình dạy học theo hướng đề cao lịch sử và giá trị Nga, đồng thời đẩy mạnh các chính sách dân số, an sinh xã hội. Nhìn chung, chính sách văn hóa - xã hội dưới thời Tổng thống Putin hướng đến việc kiến tạo một "bản chất Nga" gắn với truyền thống, đạo đức và lòng trung thành với tổ quốc, như một đối trọng với các giá trị tự do phương Tây.

Về mặt kinh tế, dưới sự lãnh đạo của Tổng thống Putin qua bốn nhiệm kỳ tổng thống, nước Nga đã đạt được những thành tựu kinh tế đáng kể, giúp quốc gia từng bước phục hồi sau thời kỳ khủng hoảng hậu Xô viết. Giai đoạn đầu những năm 2000, nền kinh tế Nga ghi nhận tốc độ tăng trưởng GDP trung bình khoảng 7%/năm, nhờ giá dầu tăng và chính sách tài khóa, tiền tệ ổn định⁽⁷⁾. Nợ công được cắt giảm đáng kể, trong đó có việc Nga tắt toán khoản vay với Quỹ Tiền tệ quốc tế IMF vào năm 2005. Tỷ lệ nghèo đói giảm mạnh, trong khi thu nhập bình quân đầu người tăng lên rõ rệt. Năm 2000, GDP của Nga đạt khoảng 259,7 tỷ USD - mức thấp sau giai đoạn khủng hoảng chính trị và kinh tế hậu Xô Viết. Đến năm 2024, mặc dù chịu ảnh hưởng nặng nề từ các lệnh trừng phạt quốc tế và tác động của cuộc xung đột quân sự tại Ukraine, GDP

của Nga vẫn đạt mức 2,41 nghìn tỷ USD - tương đương cao gấp hơn 9 lần so với năm 2000. Năm 2024, Nga vượt Nhật Bản trở thành nền kinh tế lớn thứ 4 thế giới, xét theo ngang bằng sức mua⁽⁸⁾. Đây là minh chứng cho năng lực phục hồi mạnh mẽ của nền kinh tế Nga dưới thời Tổng thống Putin, bất chấp nhiều yếu tố bất lợi như cấm vận, trừng phạt và biến động kinh tế toàn cầu. Ngoài ra, chính quyền Tổng thống Putin cũng tái kiểm soát các ngành công nghiệp chiến lược, đặc biệt là năng lượng, thông qua quốc hữu hóa các tập đoàn như Gazprom và Rosneft⁽⁹⁾; đồng thời từng bước thúc đẩy đa dạng hóa nền kinh tế, giảm phụ thuộc vào dầu khí và chuyển hướng sang phát triển các ngành công nghệ cao.

Hai là, tái định vị vị thế cường quốc của nước Nga trong quan hệ quốc tế

Trên mặt trận ngoại giao và hợp tác đa phương, chính quyền Tổng thống Putin luôn khẳng định quyền tự chủ chiến lược và phản đối trật tự thế giới đơn cực. Tổng thống Putin nhiều lần công khai chỉ trích trật tự quốc tế do Mỹ và phương Tây dẫn dắt, nổi bật là diễn văn Munich năm 2007 - nơi ông bác bỏ trật tự thế giới đơn cực và nhấn mạnh nhu cầu xây dựng một trật tự thế giới mới đa cực, đa trung tâm. Đây là bước mở đầu cho chính sách đối ngoại quyết đoán hơn của Nga, trong đó Nga chủ động xác lập vai trò như một cực quyền lực trong quan hệ quốc tế. Nga cũng đồng thời tích cực thể hiện vai trò dẫn dắt các tổ chức khu vực như Cộng đồng các quốc gia độc lập (CIS), Tổ chức Hiệp ước An ninh tập thể (CSTO) và đặc biệt là Liên minh Kinh tế Á - Âu (EAEU) nhằm thiết lập các cơ chế hợp tác kinh tế - an ninh có lợi cho Nga.

Đối với không gian hậu Xô viết, chính quyền của Tổng thống Putin tái khẳng định và khôi phục ảnh hưởng mạnh mẽ tại khu vực này, nơi vốn được xem là 'vành đai ảnh hưởng truyền thống' của Nga sau khi Liên Xô tan rã. Nga kiên quyết chống lại xu hướng mở rộng của NATO và EU về phía Đông, đặc biệt là với các quốc gia như Gruzia, Ukraine và Moldova. Việc can thiệp quân sự vào Gruzia năm 2008, sáp nhập bán đảo Crimea năm 2014, và hỗ trợ các lực lượng ly khai ở miền Đông Ukraine cho thấy chiến lược bảo vệ lợi ích sống còn của Nga trong khu vực. Bên cạnh đó, Nga duy trì hiện diện quân sự thông qua các căn cứ ở Trung Á và Nam Kavkaz, đồng thời sẵn sàng can thiệp trực tiếp khi cần, như trong khủng hoảng Kazakhstan năm 2022 hay cuộc chiến Karabakh giữa Armenia và Azerbaijan năm 2020. Tháng 2 năm 2022, Nga thực hiện Chiến dịch quân sự đặc biệt tại Ukraine - thể hiện sự quyết liệt của Moscow

trong việc bảo vệ không gian an ninh Nga, bảo vệ lợi ích chiến lược của Nga tại khu vực; đồng thời khẳng định sức ảnh hưởng của Nga tại không gian hậu Xô Viết – nơi mà Nga kiên quyết không thoả hiệp với Mỹ và phương Tây.

Về chính sách quốc phòng an ninh, ngày 31/07/2022, Tổng thống Putin chính thức ký phiên bản cập nhật của Học thuyết Hải quân Liên bang Nga, trên cơ sở kế thừa học thuyết năm 2015. Học thuyết năm 2022 nhấn mạnh sự đối đầu toàn cầu với phương Tây tập trung trên lĩnh vực hải quân, khai thác khoáng sản biển và việc tái định hướng chính sách đối ngoại của Nga hướng về các nước phương Nam. Về các khu vực địa chiến lược, học thuyết ưu tiên các khu vực trọng yếu, với Bắc Cực và Thái Bình Dương là trung tâm, sau đó đến các khu vực khác như Đại Tây Dương, biển Caspi, Ấn Độ Dương và Nam Cực. Học thuyết là một văn kiện chiến lược toàn diện nhằm định hình lại vai trò của Hải quân Nga trong bối cảnh địa chính trị toàn cầu ngày càng cạnh tranh; đồng thời thể hiện tham vọng khẳng định vị thế cường quốc hải quân toàn cầu của Nga.

3. Kết luận

Tổng thống Vladimir Putin là nhà lãnh đạo mang tính bước ngoặt trong lịch sử nước Nga hiện đại. Qua bốn nhiệm kỳ tổng thống, ông không chỉ khôi phục lại trật tự và sự ổn định sau thời kỳ khủng hoảng hậu Xô Viết, mà còn từng bước xây dựng lại vị thế của Nga như một cường quốc có ảnh hưởng toàn cầu. Với những quyết sách quyết liệt, tập trung vào củng cố quyền lực nhà nước, hiện đại hóa quân đội, phát triển công - nông nghiệp, năng lượng và theo đuổi chính sách đối ngoại chủ động, quyết đoán, Tổng thống Putin đang từng bước đưa nước Nga trở nên hùng cường và có vị thế vững chắc trên bàn cờ địa chính trị thế giới. Việc nghiên cứu và đánh giá khách quan về di sản chính trị của Ông không chỉ góp phần hiểu rõ hơn về nước Nga đương đại, mà còn giúp nhận diện những xu hướng phát triển địa chiến lược trong tương lai khu vực và thế giới./.

Tài liệu tham khảo

- (1) <https://www.qdnd.vn/quoc-te/tin-tuc/bau-cu-tong-thong-nga-duong-kim-tong-thong-vladimir-putin-gianh-chien-thang-chinh-thuc-voi-ty-le-87-28-769459>.

(2) BRICS là một tổ chức liên chính phủ gồm 10 nước thành viên là Ấn Độ, Brazil, Nam Phi, Nga, Trung Quốc, Ai Cập, Ethiopia, Iran, UAE và Saudi Arabia.

(3),(4),(5),(6) Vladimir Putin (1999), Nước Nga ở bước ngoặt thiên niên kỷ (tựa tiếng Nga: Россия на рубеже тысячелетий, tựa tiếng Anh: "Russia at the turn of the Millennium": https://www.ng.ru/politics/1999-1230/4_millenium.html (đăng ngày 30/12/1999).

(7) Ngân hàng thế giới (2007), Báo cáo kinh tế Nga, số 14.

(8) <https://dantri.com.vn/the-gioi/nga-tro-thanh-nen-kinh-te-lon-thu-4-the-gioi-20241025052929136.htm>.

(9) Rutland, Peter (2010), Chiến lược kinh tế của Putin và vai trò của những nhà tài phiệt, Europe-Asia Studies, Vol. 62, No.